

„És a takarón megjelent az Urjéxus arca...”

Krisztus-jelenések a csongrádi Nagyboldogasszony-templomban¹

A Magyar Értelmező Kéziszótár a jelenést a látomás szinonim fogalmaként értelmezi: „A felcsigázott képzelet hatására, látási inger nélkül a tudatban megjelenő, látni vélt kép.”² A definíció alapján leginkább a hallucinációval lehetne rokonítani, amely során az ember fiziológiás tünetei délibábszerű jelenségeket produkálnak. Pócs Éva a látomáson belül egy alfajként jelöli meg a jelenés helyét, lényegét.

„A jelenés (középkori szóhasználattal apparitio) olyan sajátos látomás, ahol a földi, mindennapi környezetben jelenik meg egy szellemlény-a környezetet az észlelő továbbra is „normálisan”, hétköznapi módon észleli”³

Lewis a vallás három fő sarokköve közül (hit, rítus, spirituális élmény) az utóbbit tartja a legfontosabbnak, és annak legegységesebb válfaját, a látomást.⁴ Limbacher Gábor a népi unio mystica⁵ körébe sorolja a látomásokat, annak ellenére, hogy a jelenések során a vizionáló nem minden esetben esik transzba. Beinert megfogalmazásában a jelenések:

„...olyan pszichikai élmények, amelyek során az ismert természeti törvények alapján észlelhetetlen vallásos tárgyak érzékelhető jelenvalóságukban felismerhetők. Tehát nem objektív, azaz mások számára is követhető és ellenőrizhető folyamatok, hanem a tudatban lejátszódó, ezért mások által nem átékelhető vagy ellenőrizhető, rendkívül intenzív tapasztalatok, amelyekhez rendkívüli élmények és érzések kapcsolódnak.”⁶

Tanulmányomban a jelenés, látomás és vízió kifejezéseket rokonértelmű szavakként használom.

A jelenésekben két világ határa mosódik el: mintha felszakadna a gát, ami lehetővé teszi, hogy két eltérő létmódú világ (transzcendens és immanens) közt valamiféle kommunikáció jöjjön létre. A két világot különálló, tiszta szubsztanciaként gondoljuk el, ahol csupán az ontológiailag feljebb álló hatalom képes ellenőrzése alá vonni a másikat. A jelenések esetében pont ez az alapstruktúra bomlik meg: a látó ember „két világ polgárává” válik, és idővel éppen olyan természetesként szemléli a túlvilágból jövő híradásokat, mint az evilági történeteket. Wolfgang Beinert így ír lexikonában a Mária-jelenésekről:

1 A tanulmány eredeti megjelenési helye: Pócs Éva szerk.: *Démonok, látók és szentek. Tanulmányok a transzcendensről* IV. Balassi kiadó, Budapest, 2008. 503–533.

2 MAGYAR ÉRTELMEZŐ KÉZISZÓTÁR 1978. 822.

3 PÓCS 1998a. 20.

4 Hivatkozik rá: PÓCS 1998a.15.

5 „A népi unio mystica: elemi tapasztalás, közvetlen érzékelés és kapcsolat, mely során az ekstázisba került átló számára a földi világot az evilágon túli „valóság”-ról (túlvilág, másvilág, természetfeletti világ) elválasztó határ többé-kevésbé megszűnik, és az egyik világ valamely összetevője a másikban megjelenik” LIMBACHER 1998. 195.

6 BEINERT, W. 1997. <http://ourworld.compuserve.com/homepages/merleg/202ta1.htm>

„Amikor ilyesmi valósul meg, akkor Isten úgy hat az ember lelki életére, hogy felkarolja, és saját lehetőségein túlra vezeti: ezáltal az ember a dolgok normális állása szerint láthatatlan személyeket (Krisztus, Mária, szentek), vagy múltbeli eseményeket (Krisztus születése vagy keresztre feszítése) jelenvaló és érzékileg észlelhető (látható, hallható) valóságként ismer meg”.⁷

Világok különös keresztezéséről van szó az egyén életében. Erre a különös keveredésre hívja fel a figyelmet Hetény János a középkori világszemléletről elmélkedve:

„Nincs külön vallásos „én” és polgári „én”, így az Abszolutummal való érintkezés jelen van mindig, és megnyilatkozásai a reális életben történnek: konkrétak, életszerűek, közvetlenek.”⁸

A Római Katolikus Egyház hivatalos álláspontja szerint a kinyilatkoztatás az utolsó apostol halála után véglegesen lezárult. Mivel kiegészítések vagy módosítások utólagosan már nem várhatók, a vizionálók látomásait akkor tartják elfogadhatónak, amennyiben azok összhangban állnak a Szentírással. Egy egyházilag elismert témájú, üzenetű jelenés *obiectum occasionale*, vagyis olyan esemény, mely megerősíti a dogmatikailag biztosított tiszteletet, de újdonsággal nem módosítja, nem egészíti ki a már kinyilatkoztatott tanokat. Mivel a jelenések (különösen a Mária-jelenések!) magán-kinyilatkoztatásnak (*revelationes privatae*) minősülnek, nincs kötelező dogmatikai következményük.

„A magán-kinyilatkoztatások csupán ahhoz adnak ösztönzést, hogy az Egyház a mindenkori helyzetnek megfelelően tudjon az egyetlen és örökké állandó evangélium szerint cselekedni.”⁹

A protestáns egyházak semmilyen formában nem ismerik el a jelenéseket, főképpen azok üzeneteit nem.¹⁰ Az el nem ismertség ellenére több példa is hozható református népi látomásokra, melyek némi eltérést mutatnak a római katolikus víziókhoz viszonyítva. A református irodalomban túlnyomórészt menny- és pokolbeli utazások leírásai találhatók, míg a római katolikusoknál gyakoribbak a szentélyalapító jelenések (ld. Lourdes).¹¹

A jelenések marginalitása és szervezetlensége miatt nem kapnak különösebb megbecsülést és figyelmet az egyház részéről, így a látók egyfajta „vallási illegalitásban” élnek, így sok tekintetben a középkori szentek mai megfelelőinek tekinthetnénk őket.

„A népnyelv szentember fogalma tehát több típus megjelölésére szolgál: a parasztság e fogalomkörbe vonja a vallásos élet mindazon személyiségeit, akik az átlagostól elmélyültebb, bensősebb vallásosságúak, misztikus hevületűek,

---

7 BEINERT, W. 2004. 454.

8 HETÉNY 2001. 37.

9 RAHNER-VORGRIMLER 1980. 458–459.

10 A reformáció egyházai többek közt Keresztes Szent János kijelentésére támaszkodnak: „Aki ezek után Istentől kér valamit, látomást vagy kinyilatkoztatást, az nem csak értelmetlenül jár el, hanem egyenesen meg is sérti Istent, hiszen nem Krisztusra figyel kizárólagosan, minden más rendkívüli dolog kívánsága nélkül.” (2Karmel. 22,3–5)

11 GACSÁLYI 1985. 260–272; HARSÁNYI 1985. 190–218.

karizmatikus egyéniségek¹² [...] A népi vallásosság különös alakjai az ihletett személyiségek: a vizionálók, a látók és a parasztproféták.¹³”

Jézus Szent Arcai

„Dicsőségének kisugárzása és lényegének képmása ő,
aki hathatós szavával fenntartja a mindenséget.”
(Zsid1,3)

A Mindenható létezésének és uralmának legfőbb igazolója fiának földi működése. Jézus személyét illetően évszázadok heves dogmatikai viharában sikerült megegyezésre jutniuk az egyházatyáknak: „Ő valóban emberré lett, miközben valóban Isten maradt. Jézus Krisztus valóságos Isten és valóságos ember.”¹⁴ Ennek a hitigazságnak, hivatalos nevén az *incarnacio* (megtestesülés) dogmájának lesz jelentősége a Krisztus ábrázolások szellemi hátterének kérdésében.¹⁵ Tehát a teljes értékű Isten és teljes értékű ember Jézus Krisztus. Jézus arcát lelki szemeinkkel megpillantani annyi, mint hinni az Atyában és a Szentlélekben, mert Jézus tanításainak ismerete elvezet az Atyához: „Arcmásának ismerete a legvégső célig, az Istenismeret világosságáig is elvezet.”¹⁶

Barna Gábor megállapítja, hogy a Jézus-jelenések kifejezetten ritkák, ezért is tartja kiemelésre érdemesnek egy turai asszony esetét, akinek 1997 óta

„Jézus jelenik meg, imádság- és énekszövegeket diktál neki, s kérésére minden hónap 18-én engesztelő ájtatosságot tartanak az egyik turai útmenti keresztnél.”¹⁷

Limbacher Gábor¹⁸ említ egy G. E. nevezetű látóasszonyt, akinek az Oltáriszentségben rendszeresen megjelenik Jézus arca. A jelenések színhelye gyakran kultuszhely, de G. E. esetében otthon is gyakoriak a víziók. Lovász Irén M. E. látóasszonyról megemlíti egy (tanulmányom szempontjából igen jelentős) esetet, M. E. édesanyjával kapcsolatban: „A Barátok templomában Baján, esti litánián Jézus Krisztus töviskoronás fejét látta lebegni az oltáron. De senki nem látta, csak ő...”¹⁹

A Jézus-jelenéseket legtöbbször Úrfelmutatáskor, a szentostyában észlelik. Az *eucharisztikus transzsubstantiatio* szimbolikus szertartásának célja az átlényegülés: a Megváltó jelképének üzenetét Beinert így fogalmazza meg:

„Az eucharisztia közösséget hoz létre Krisztus és az eucharisztikus lakoma résztvevői között: Krisztus és a résztvevők kölcsönösen egymásban élnek.

¹² CZÖVEK 2000. 106.

¹³ CZÖVEK 2000. 108.

¹⁴ Lásd: 451-es zsinat, Chalcedóni dogma (máig érvényben van): 1. Jézus egyben tökéletes Isten és tökéletes ember / 2. Jézusban nem keveredik isteni és emberi természete, de nem is választhatók szét / 3. Jézus két természete egységben van, de az egyesülés nem szünteti meg a különbségeket.

¹⁵ NAGYMIHÁLYI 2003. 13.

¹⁶ NAGYMIHÁLYI 2003. 9.

¹⁷ BARNA 2000. 48.

¹⁸ LIMBACHER 1998a. 169–170.

¹⁹ LOVÁSZ 1998. 157.

Az eucharisztia így egyben Isten örök életének adományában is részesíti a lakoma résztvevőit, mégpedig Jézus Krisztus önátadása által.”²⁰

Jézus tehát vendégségbe hív az örök üdvösség ígéretével. Önfeláldozása szimbólumának rejtett üzenete a látó számára a jelenések által konkretizálódik. Jánó Ilona moldvai asszony is ritkán szentmise idején, az Oltáriszentség felmutatása alatt észlel jelenéseket. Ilyenkor meg tudja mondani kik azok, kik érdemtelenül, tisztátalanul vették magukhoz Jézus testét.²¹ Egy magyarnádori asszonynak az 1970-es években, Szeplőtelen Fogantatás ünnepén jelent meg Úrfelmutatás közben az ostyában Szűz Mária.²² Jelen tanulmányom célkitűzése, hogy bemutassak egy, ezekhez több szempontból hasonló látomássorozatot, mely a mai napig is viszonylag rendszertelenül, de folytatódik.

„Egyszer csak azzal ajándékozott meg,
hogy megjelent a Szent Arca..”

„Nem akadályozhatjuk meg Istent,
hogy napjainkban is szóljon egyszerű emberekre keresztül,
és rendkívüli jelek segítségével” Joseph Ratzinger bíboros

T. M. római katolikus vallású, csongrádi születésű és ott élő asszony. Kisgyermek kora óta mély vallásos nevelésben részesült, melyet hamar befogadott és magáévá tett az erre fogékony kisleány. Szülei nyolc hold földes kisparasztként voltak, T. M. öt gyermek közül harmadikként látta meg a napvilágot. Általános iskoláját jeles és kitűnő eredménnyel végezte, és külön megemlékezik arról rövid önéletrajzában, hogy ötödik osztályos volt, amikor a hittant teljesen eltörölték az iskolában: „Továbbra csak a templomba járás ápolta a hitünket a családnak.”

15 éves korában édesapja balesetben elhunyt. Mivel bátyja katonáskodott, abba kellett hagynia az iskolát, és dolgozni a család megélhetéséért. Az akkori nélkülözést mégis erős szívvel viselték: „Azért voltunk a Kádár korszak boldog fiataljai, mert nekünk még volt hitünk, erkölcsünk Anyáinktól.” Férjhez menetele után két gyermeket szült, és több évtizedig egy kis boltot vezetett, ahol minden évben pénzjutalmas, jó dolgozó volt. Ma az asszony már nyugdíjas, férjével együtt.²³ Egész életében szorgos templomba járó volt, tagja a helyi rózsafüzér társulatnak. Az asszonynak először 2001-ben egy közös szentségimádási napon, az ostyatartó kehely takaróján rajzolódott ki Jézus szent arca. Az első élményt hamar követte a többi. 2006. nyaráig tízféle Jézus, és három Mária-jelenést rögzítettem, melyek a következők:

Jézus-jelenések:

Az első jelenés (kehelytakaró kendőn)

Jézus szenvedő arca (kehelytakaró kendőn)

---

²⁰ BEINERT 2004. 171.

²¹ POZSONY 1998. 74.

²² LIMBACHER 1998. 197.

²³ Az asszony időközben megözvegyült. Gy. O. 2019.

Szűzanyára néző arc (kehelytakaró kendőn)
Prófétára néző arc (kehelytakaró kendőn)
Bátor Jézus (kehelytakaró kendőn)
Szomorú Jézus (monstrancián)
Feltámadt Jézus (monstrancián)
Köztünk Járó Krisztuskirály (monstrancián)
Kereszten haldokló Jézus (monstrancián)
Krisztuskirály a tabernákulumban (tabernákulum ajtaján)

Mária-jelenések:

Síró Mária-szobor (Lourdes-i Szűz szobra)
A Szűzanya fogadja a rózsafüzér-imádkozókat (tabernákulum ajtajában)
Nagyasszonyunk, hazánk reménye

Ezeket egészítik ki Jézus és Mária sugallatai, üzenetei és a Sátán közbeavatkozásai

A látomások vagy mozognak, vagy statikusak; csak közelről (általában Mária) vagy csak távolról (általában Jézus) észlelhetők. Sárga, barna színárnyalatokban pompáznak, de az emberi arc természetes színét is felvehetik. A helyszín mindig a templom, azon belül is az oltár körüli szent tárgyak (szentostya, tabernákulum, kehelytakaró kendő) melyek magukban is Jézust és a túlvilági remélt jutalmat szimbolizálják. Jézus arcai bármilyen irányba nézhetnek, mozoghatnak, változhatnak.

Az asszony úgy gondolja, hogy a jelenéseket imádságaiért cserébe kapja ajándéku Jézustól: „Nem imádkoztam érte, csak az a Jézusi bizalom, az a szeretet! Egyszer csak azzal ajándékozott meg, hogy megjelent az arca, a Szent Arca. És ez az Úrjézus ajándéka nekem. Én annak könyvelem el.” A hasznosi látóasszonnyal ellentétben nem saját kiválasztottságát hangsúlyozza, (állítása szerint Szűz Mária körbejárta a földet, de csak őt találta tisztának) hanem a megérdemelt jutalom motívumát. A jelenéseket rajta kívül senki nem látja, akárcsak a fent említett M. E. édesanyja esetében. Többször is hangsúlyozza a látomások dinamikus életszerűségét, pompáját: „Le van firkálva, hogy hogy volt elhelyezkedve a Szent Arc, de az nem olyan! Az százszorta sokkal szebb annál. Mert a sárga barna magában, és az az aranyszín ragyogás, és ő abba a sárga barna ragyogásban... élője ottan, köntössel, mindennel, szóval gyönyörű az aranykoronával. Ragyogott az egész. Mondja esperes atya is, Zs. atya is, hogy szép lehet, hogy gyönyörű élményt ad ez nekem. Hát tényleg gyönyörű élmény. Nem is tudok örülni, csak értékelem. Mert ha úgy vagyok, hogy valaki túl örül, hát utána már jön a rossz. Úgyhogy csak értékelem.”

A mediátori szerepet betöltő látók a hivatásos papok megkerülésével kommunikálnak a transzcendens világgal. Ezen, „rituálén kívüli helyzet” megteremtéséért a látó a legtöbb esetben nem felelős. Akárcsak a Sámánok, akik tudományukra szellemiények nyomására és nem saját akaratukból tesznek szert (melyet Diószegi Vilmos magyar specifikumként jellemzett), a látóemberek jelentős része nem imádkozott vagy könyörgött valamely felsőbb hatalomhoz azért, hogy részesüljön a „látás” képességében. Példaképp hozható fel Lovász Irén adatközlője (M. E.): „Én ki vagyok választva. Én tudom, hogy nem vagyok erre érdemes, nem érdemlem ezt a nagy megtiszteltetést. Mer én se vótam jobb, mint a többi fiatal.”²⁴

²⁴ Lovász 1998. 163.

A csongrádi látóasszony a jelenéseket otthon lerajzolja, ami azért figyelemreméltó, mert a legtöbb látóasszony legfeljebb papírra veti tapasztalatait. Az asszony amúgy is szívesen rajzol és fest szabad perceiben. A látomásokat önmaga értelmezi, általában egy-egy teológiai hitigazság igazolódását véli kiolvasni a látottakból, de a víziók megértésében úgy véli, sokat segít neki a Szűzanya és Jézus. Ellentétben áll így a tisztaágteleki Borku Mariskával, aki hívei szerint nem tudta önállóan értelmezni a látottakat. Szanyi Mikó Borbálával rokonságot mutat az értelmezés tekintetében, aki viszont a mennyei üzeneteket éjjel, transzállapotban kapta, és mindez igen komoly fizikai megpróbáltatást jelentett számára. Az mindhármukban közös, hogy egyikük sem tudja önállóan előidézni a látomásokat, csupán azok passzív befogadói.²⁵

„És a takarón megjelent az Úrjézusa arca”

„Egy lélek se féljen közeledni hozzám,
még ha bűnei skarlátpirosak lennének is”
Fausztina nővér naplója (699)

Az első látomásélmény előzményének tekinthető, hogy T. M. az 1980-as évek elején súlyos beteg lett, mely hosszú hónapokig ágyba kényszerítette. Gyógyulására nem sok esély mutatkozott, fájdalmában buzgón kérte a Szűzanya segítségét: „Drága Szűzanyám! Ha azt akarod, hogy továbbra is imádkozzam, - mert nagyon szeretek a templomban imádkozni – akkor gyógyítsál meg! És a Szűzanya meggyógyított.” A betegségben, bajban végzett önfelajánlás eredményeként tekint csodával határos gyógyulására, mely hitében még inkább megerősítette.

T. M. asszony látomásai a kétezres évek elején, egy szentmise alkalmával kezdődtek el: „Az első élményem akkor volt, amikor Zs. atya elrendelte, hogy minden héten csütörtökön szentségimádási nap lesz a Nagyboldogasszony templomunkban (Csongrád), és mindig úgy alkalmaztam, hogy az itthoni munkám mellett elmehessek délelőtt is vagy két óra hosszára, és akkor még délután is úgy négy-öt óra fele. Újra elmentem, volt még közös szentségimádási óra és még szentségbetétel. És az első alkalommal arra lettem figyelmes, hogy... nem az a nagy, aranydíszes szentségtartó volt kirakva az Oltáriszentséggel, hanem az a szép takaróval letakart kehelyostya. És a takarón megjelent az Úrjézusa arca. Olyan szelíden, olyan... olyan nem szomorúan, hanem olyan alázatosan, olyan... aranyosan. De ahogy megjelent, az nem mozdult, hanem látszottak a szemei, az egész arcállása, a szája, az egész arckiképzése. És én gyönyörködtem benne, már dél előtt. És amikor délután elmentem a közös órára, ugyanazt a Szent Arcot láttam.” Az első ábrán (bal felső sarok) látszik, hogy az arc teljesen betölti az ostyatarakó kendőt, fején pedig kicsi, dőlt kereszt korona látható – akárcsak a magyar szentkorona keresztje. Ez a motívum a többi, takarón észlelt jelenésnél azonos.

A látóasszonynál nem jelentkezik eksztázis, a transz vagy bármilyen, a hétköznapiétól eltérő tudatállapot, és ebben lényegesen eltér a legtöbb látóasszonytól. Beszámolójából érződik egyfajta bensőséges szeretet, mellyel az Úrjézus felé közelít szívével.

Az első jelenés meglepte ugyan, de nagy örömmel és hálával fogadta „ajándékként az Úrjézustól”. Úgy érzi, életében nagy változást nem jelentett, de hite és hivatástudata megerősödött. A

²⁵ SÁNDOR 1998. 149–151.

jelenések fő üzenete mindig apokaliptikus jellegű: csak az imádság és a hit segíthet az emberiségnek felszámolni a Sátán uralmát. Ezért is írt több alkalommal az Oktatásügyi Minisztériumnak a hitoktatás kötelező bevezetése érdekében. T. M. úgy gondolja, hogy az ifjúság kezében a jövő, és aggódva nézi hit nélküli életüket.

„Nem olyan szenvedő mint amit rajzolnak bármilyen képeken,
hanem az a természetes szenvedő arc.”

„És a vitézek tövisből koszorút fonván a fejére tevék,
és bíbor kontóst adának reá, és mondának: 'Üdvöz légy,
zsidók királya!' És arcul csapdossák vala őt.”

Jn 19.2-3

Jézus szenvedő arca háromszor volt látható három, egymást követő csütörtökön (első melléklet, első sor második ábra) Az adatközlő érzéketlenül írja le a fájdalomtól eltorzult arcú Jézus Király szenvedéseit, személyes felkiáltásokkal tüzdelve az elbeszélést:

„Aztán volt olyan, hogy – azt hiszem vagy három csütörtök alkalmával – egyformán jelent meg ugyanúgy azon a letakart kehely ostyatakarón szenvedő arca az Úrjézusnak, de nagyon szenvedő... olyan, hogy beestek a szemei, a szája a fájdalomtól ahogy az eldeformálódott, meg ahogy azt ütték-verték már előbb, ahogy vérben úszott az aranyos... És akkor az a nagyon szenvedő arc. Nem olyan szenvedő, mint amit rajzolnak bármilyen képeken, szentképeken meg ilyesmi, hanem az a természetes szenvedő arc. Ez volt három csütörtökön, egymás után.”

A csütörtöki jelenések mindig közös szentségimádás idején történtek. A keresztre feszített, meggyötört Jézus arca szembenéz a hívőkkel: fején nem csak ferde kereszt, de töviskoszorú is látható. Ez a látomás mondható (a tabernákulumi Krisztus királyon kívül) a legkevésbé rendszertelennek, mert három, egymást követő héten jelent meg, ugyanabban az időpontban. A fájdalmakat a látó nem élte át (nem úgy, mint a sükösi asszony esetében²⁶), csupán sajnálta a szenvedő Krisztust és együtt érzett vele, akárcsak –mint azt később látni fogjuk – a könnyező lourdes-i Mária szobor esetében.

A szenvedő Jézus iránt érzett empátia, őszinte szánalom már az asszony gyermekkorában meghatározó élmény volt: „Emlékszem rá, mikor csak ényácskámmal ketten voltunk, és valahol arra ült a templomba, ahol a kálvária oltár van, és akkor... hát én nem győztem az Úrjézust fölfeszítve ott nézni gyerekkorba. És akkor kérdezgettem édesanyám – há t nem jártam még iskolába akkor, de imádkozni már tudtam, mert családba tartottuk, egyszerre mondtuk az imádságot és tudtam már imádkozni. És akkor kérdezgettem édesanyámat, hogy 'Édesanyám! Miér van az az Úrjézus oda fölszölgelve... Ki szögelte azt oda?' És akkor mondta, hogy 'Hát a rossz emberek, a katonák, akiknek az meg vót parancsolva'. Ő de borzasztó, bizony, édesanya mesélte, hogy amikor megostorozták, nem csak olyan ostor volt ám az, hanem olyan volt az ostorcsapó végére kötve, ami kisebezte, kiszaggatta a testit az Úrjézusnak. Én ezt már édesanyámtól tudom régóta.” A szenvedő Krisztus iránt érzett sajnálat a hasznosi látóasszony, Csépe Klára esetében is hangsúlyos motívum: „Gyermekkorától kezdve évente többször is volt a szentkúti búcsún. Nagyon szerette

26 PUSZTAI 1999. 64–68.

Jézus kínszenvedésének ájtatosságát. Amikor imádságos könyvéből a stációkat olvasta, sokat sírt, hogy „mit szenvedhetett értünk az Úr Jézus.”²⁷

„A Szűzanyára néző arca is volt, nem is egy alkalommal”

„Per Mariam, ad Jesum”
(Jézushoz Márián keresztül vezet az út
latin formula)

A „Szűzanyár néző arc”-ként elnevezett jelenést 2001-ben, egyéni szentségimádás alkalmával észlelte először, szintén a kehelytakaró kendőn.

A csongrádi Nagyboldogasszony-templom bal oldali, első oltára a lourdes-i Szűzanyának lett szentelve; itt található művészi kivitelezésű szobra. A jelenés erre a Szűzanya-szoborra nézett, jobbra és fölfelé, tehát az arc profilból volt látható (Első melléklet, első sor, harmadik ábra). „Mert a Szűzanyára néző az mostanában félórás szentségimádáskor is meg van, már mikor kihozzák azt a takarós, letakart szentostyát, már akkor Szűzanyára néz. *Nagyon a Szűzanyára hagyatkozik*, meg a Szűzanyától veszi ezt a földi dolgokat, hogy a Szűzanya hogy ítéli el. Szerintem.”

A jelenség szemléletesen mutatja Jézusnak és szent édesanyjának szoros kapcsolatát, kik együtt járnak közben az Atyánál az emberiség érdekében. „A golgotai vértanúhalálban már nem volt a kereszten függő testben az Istenember lelke, de az élő Máriáét nem lehetett a vértanúk királyától elválasztani.”²⁸ Nemhiába nevezik a Szűzanyát *Coredemptrix*-nek (társmegváltó).

A Szűzanyát tisztelő és tanácsát kérő Jézus alakja ritka az ikonográfiában. Általában a kisdéd Jézussal kapcsolatban szokták hangsúlyozni a felnevelő anya szerepét.

„És olyan arc, amit még sohasem láttam, de gyönyörű hófehér haja volt.
Szerintem az próféta lehetett”

„És ha majd elmegyek és helyet készíték néktek,
ismét eljövök és magammal viszlek titeket, hogy
ahol én ott vagyok, ti is ott legyetek.” (Jn 14,3)

A későbbiekben a Szűzanyára néző arc átalakul, „kibővül”. Az alapkoncepció, a Máriára hagyatkozó Jézus képe megmaradt, de a jobb oldalon egy másik arc jelenik meg, mely kettéválasztja a kompozíciót (első melléklet, középső sor, első ábra): „Akkor már őszfelé (2004) volt egy olyan, hogy a Szűzanyára néző arc egyik felül az Úr Jézus volt a terítő oldalába, a másik felül mintegy... egy élő arc, szinte rózsaszín volt az arc, és olyan arc, amit még sohasem láttam. Se gyönyörű hófehér haja volt... szerintem az próféta lehetett, mert mi a hittanban úgy tanultuk, hogy *Istent látni nem lehet, mert Isten lélek*. És a prédikációhirdető felé nézett az, és ez a két arc úgy volt ott

---

27 JÁDI – LIMBACHER 1986. 521.

28 MOLNÁR 2006. 14.

egymás mellett.” A papra néző próféta arca erősíti a jelenés „jelenvalóságát” és csatlakozását az éppen aktuális történetekhez. Mintegy társként, Jézushoz kapcsolódva volt észlelhető. Pontos kilétére T. M. nem tudott választ adni: „Hát nem tudom Szent János-é, mert én nem tudom... valami Úrjézushoz közeli. És nem Péter, nem... De az a gyönyörű hófehér hullámos nagy haj, és az és az a szép rózsaszín, élő arc! De még egy olyan ember arcot nem is láttam. [...] A haja hófehér hullámos, gyönyörű, annál szebbet nem is lehet... Hogy hogy már azt mondtam volna, hogy a hogy a Jóisten arca, de nem lehet, mert azt tanultuk a hittanba, hogy Isten láthatatlan. Isten lélek. Azt látni nem lehet. És így azt mondom rá, hogy próféta. Jézus mellett lévő próféta.”

A jelenést T. M. nevezte el „prófétára néző arcnak”, holott a próféta tekint a szentmisét elebráló papra. A látomásban a próféta a gyülekezettel tart, velük hallgatja a szentmisét. Emberként, hívőként viselkedik, miközben Jézus kizárólag Szűz Máriára figyel. A jelenés egyszer, nagyjából tíz percig volt észlelhető.

„De azt a bátor Szent Arcot, mert csak bátornak tudtam nevezni...”

„Jézus azért tudván mindazt, ami reá következő vala, előre méne, és monda azoknak: „Kit kerestek?” (Jn 18,4)

Az ábrázolás közeli rokonságot mutat a Szűzanyára néző arccal. A jelenés itt is profilból látható, jobbra fordítva fejét, csupán az arckifejezés változik (első melléklet, középső sor második ábra). T. M. emondása szerint elszántság és tetterő sugárzik belőle. A látomás egyszer volt észlelhető, a Nagycsütörtök esti virrasztás alkalmával, egy órán keresztül. Jézus lelkiállapota tükröződik az ábrázoláson, ahogy elszántan szembenéz a kereszthalállal:

„Olyan volt, hogy Nagycsütörtök este a Szűzanya oltár felé hozták letakarva a kehelyostyát azzal a takaróval, amelyiken már nekem megjelent a Jézus Szent Arca. És hát nem mindjárt jelent meg, csak úgy rá gondoltam, hogy ugyan most jelenik-e. A pap is közel volt, az ötödik, hatodik padban ültem, és hát imádkoztunk. Már mondtuk a Szentségimádást, már negyedóra biztos el is múlt, és imádkoztunk. De azt hiszem, hogy én közbe szentgyónásra is elkúsztam, mert gyóntatás is volt... én úgy havonta szoktam egyszer-kétszer gyónni, megújítom, mert érzi az ember annak a kegyelmi állapotnak a frissességét, és az még úgy földobja az embert úgy örömbé, egészségbe, mindenbe. És ahogy visszaértem a szentgyónásból, megjelent a Szent Arc. De azt a bátor Szent Arcot – mert csak bátornak tudtam nevezni –, hogy mikor az Úrjézust elítélték, az mindennel bátran szembenézett. Az élet rendje-módja, annak úgy kell lenni.”

„Olyan lehorgasztott (fejű), olyan lecsukott szemű,
olyan szomorú arc volt a Húsvét előtti szomorú arc”

„Felmegyek az én atyámhoz és a ti Atyátokhoz,
és az én Istenemhez és a ti Istenetekhez.”
(Jn 20,17)

Jézus kereszthalála után „alászállt a poklokra, harmadnapon feltámadott a halottak közül”²⁹ Jézus pokoljárásával kapcsolható össze a következő látomás (első melléklet, bal alsó sarok):

„Aztán volt egy lelki gyakorlat, amire egyedül mentem el, de Húsvét előtti lelkigyakorlat volt, és azt hiszem a belvárosi templomnak a kicsi, aranytartós Oltáriszentsége volt kitéve, az a kisebb, nem a nagytemplomi. És akkor a kisebbbe, hát ott hátul... akkor is *mentem gyónni*. És egyedül mentem, és akkor hát leültem, mert az asszonyok már imádkozták a rózsafüzért. Akkor meg úgy láttam a Szent Arcot, hogy az egész Oltáriszentség tartó, ahogy az ki van rakva, az egész egy Jézus Arc volt, egy szomorú arc. Olyan lehorgasztott, olyan lecsukott szemekkel, olyan szomorú arc volt a Húsvét előtti szomorú arc. Annak tudtam csak, mert annak tudom nevezni. Az ott volt a szentmise végéig, míg mindennek vége volt, míg be nem rakták ott.”

Ez az első jelenés, hol Jézusnak díszes koronája van, mutatva megdicsőülését; tetején pedig (mint eddig az összes ábrázoláson) a kereszti jele. Arca közepén a szentostya helye. Jézus gondterhelten, szemben és kissé lefelé tekint maga elé.

„Feltámadt Krisztuskirály, teljesítette az Atya akaratát.
Mert a Jóisten akarta úgy, hogy értünk haljon meg.
Értünk éljen, értünk haljon...”

„Azért szeret engem az Atya,
mert én leteszem az én életemet,
hogy újra felvegyem azt.” (Jn 10.17)

Az egyik leghatározottabb, legragyogóbb jelenés a feltámadt Jézus arca 2002-ben, az Isteni Irgalmasság kilenced napjaiban volt látható, körülbelül fél órán keresztül (első melléklet, jobb oldali nagyobb ábra). Az arc balra és fölfelé tekint, „ahogy a fektéből támad föl az az Úrjézus”. A nyugodt, harmonikus dicsőség eszményképe. Koronája a lehető legdíszesebb, a színek intenzívebben ragyognak, a sárga és barna arany ezernyi változatában. „De azt a gyönyörű arcot abba az aranyozott ragyogásba! Azt a föltámadt Jézus arcot. Ragyogott az egész. Mondja esperes atya is, Zs. atya is, hogy szép lehet, hogy gyönyörű élményt ad ez nekem. Hát tényleg gyönyörű élmény. Nem is tudok örülni, csak értékelem.”

Valóságos pompa veszi körül a halottaiból feltámadt Krisztuskirályt: „Ez egy félórás jelenés volt, a föltámadt Krisztuskirály. Meg gyönyörű volt, hát kigyönyörködtem benne magam. Nem

---

²⁹ Lásd: Apostoli hitvallás

lehet ott se sikkítani, se senkivel mondani [nevet] csak az én örömem. De ahogy ülök a padba, ültünk sokan, szinte mintha mondaná, tudtomra adná hogy úgy üljek, hogy rálássak, akkor biztos fogom is látni.” A szentostya a jelenés bal arcának helyére esik, és a ragyogás a monstrancia környékét is megvilágította. Lovász Irén adatközlője is hasonló fényjelenségről számolt be, melyet rendszeresen érzékelt egy Krisztus-szobor körül. „Az tudatja énvelem, hogy itt van lélekben”. A látó fény színének is jelentőséget tulajdonított: a fehér fény nagy örömet, a kék viszont veszedelmet jelez.³⁰

A csongrádi jelenéseknél mindig észlelhető az oltár háta mögül jövő, halvány vagy erősebb fehér fényjelenség. A különleges *menyői fény* a legtöbb Mária-jelenés kísérője: „A jelenéseket mindenkor sajátos fényjelenségek kísérik; nemcsak csodálatos napkitörések és színváltozások, hanem egyáltalában olyan fény, amely a fizikailag ismert fény sugárzó hatását felülmúlóan tündökletes.”³¹

„Gyönyörű volt, ez a Krisztuskirály az ostyába,
ez a velünk lakó Krisztuskirály”

„S én veletek vagyok minden nap,
a világ végéig” (Mt 28,20)

A következő jelenés párhuzamára nem lelni az ikonográfiai irodalomban (második ábra). „És az a másik jelenés, amikor kettős arc jelent meg, ez az arc, amikor először a kis ostyába jelent meg, 2003-ban, augusztus 18, egész napos szentségimádás volt. És délelőtt azt, hogy nézem, hogy ugyan milyen megjelenéssel ajándékoz meg az Úrjézus. Rátekintek, hogy imádkozok, meg újra rátekintek. Először az ostyába volt a Krisztuskirály. Gyönyörű koronával, ó de drága, aranyos mondom, csak megmutassa a Szent Arcát nekem. Hát utána nem sokkal jelent meg ez az arcvonás. Gyönyörű aranyragyogásba, de az meg életnagyságba.”

A jelenés a korábbi látomásokban üresen lévő ostyában formálódott meg először, és csak később bontakozott ki a teljes kompozíció. Az ostyában megmutatkozott Szent Arc koronája a nagyobbik jelenés jobb szeme. A nagyobbik jelenés koronája nem olyan díszes, mint a feltámadt Krisztuskirályé: „Ennek a köztünk járónak ennek van egyszerű koronája volt. Nem nagy igényű ám az Úrjézus, nem a nagy koronát szereti. Hanem olyan kisebbeket, amit az Atya adott neki, és az szerényebb.” A nagyobbik arc (köztünk járó Krisztuskirály) kissé balra, míg a kisebbik (velünk lakó Krisztuskirály) jobbra és fölfelé tekint.

A látomás jelentését az asszony következőképpen fejtette ki: „És sokáig nem tudtam, pár hétig töprenkedtem rajta, hogy mit is akar nekem azon az Úrjézus tudtomra adni. Hát és megtudtam. Láttam a Szent Arcot és gyönyörű volt, és ez a Krisztuskirály az ostyába ez a velünk lakó Krisztuskirály. Hát mert tudatni akarja velünk, hogy velünk lakik a szentostyában. Mindig. És köztünk is jár, csak nem lássuk. Láthatatlan királyunk. Én mondom azt, hogy gyönyörű.” Jézus tehát köztünk lakó királyunk, akinek teste és vére valóban ott van az eucharisztia szentségében. A látóasszony külön hangsúlyozza a látomás dinamikáját, erejét: „Olyan lobogó, olyan

30 LOVÁSZ 1998. 159.

31 MOLNÁR 2006. 6.

lendületes, olyan... olyan vidám kép volt. Nem nevető, se nem mosolygó, hanem az a lendületes, mintha dolgozna köztünk. Akarna dolgozni.”

A jelenés csupán egyszer volt látható 2003. Szent István ünnepe előtt két nappal, mindössze húsz percre. De az élmény és az öröm amit adott, megismételhetetlen a látó számára: „Hát amikor nekem megjelent ez az életnagyságos! Hát én annyira odáig voltam érte, hogy milyen aranyos, hogy életnagyságban látom. Olyan sárga barna, olyan arany ragyogásba az a gyönyörűség. Hát az akkor életnagyságba, az remek szép volt. Nem is, nem tudom ám én úgy rajzolni le, ez csak az az ábrázolás, ahogy láttam a jelenést. De azt a szépséget azt nem lehet lerajzolni. Ez csak firkálás a lapon.”

„Akárhányszor ránéztem, mindig más volt az arc. A szenvedő arc.”

„Immár minden elvégeztetett,
hogy beteljesedjék az írás” (Jn 19,28)

A mozgalmas látomás során a kereszten haldokló Jézus kálváriája elevenedik meg. A kétszer is ismétlődött jelenést mindig januárban észlelte a látó, és mindkét alkalommal másik monstanciában.

„A szenvedő arc meg például most januárban is megjelent, már két januárban kaptam a szenvedő arcot, élő szenvedő arcot. A plébániai hivatalnak a nagytermébe volt a szentségimádás, mert a templomba nagyon hideg van, és az egész napos ott volt megtartva. És ott mind a két januárba a szenvedő arc.” A haldokló megdicsőülésének jelképe, kínjainak és szentségének drámai paradoxona pompás koronája: „A tetejin, a töviskorona tetejin volt a Jóistennek a koronája, az Atyának, hogy szinte olyan hármass korona. Hogy szinte olyan Szentháromságtól érdemölt korona, és annak a tetejin volt a kereszt. Az a kis kereszt, mint egy gyertyaláng, olyan az Oltáriszentségtartón.”

A jelenés folyamatosan mozgott, változott. T. M. következőképpen írja körül a jelenés viselkedését: „Amikor a keresztről volt a hét szent szava, hogy amikor fölfeszítették, hogy 'Atyám, bocsáss meg nekik, nem tudják, mit cselekszenek!' akkor lefelé nézett. Aztán nézett egyenesen is. Meg nézett fölfelé is. Mert olyan volt, hogy a lator fele is nézett, hogy amelyik lator szerette, azt mondta neki, hogy 'ma velem leszel a paradicsomban'. Tehát ezekhez a szavakhoz illeszthető volt az a valahányszor változó szenvedő arc. Akkor végül, hogy 'Atyám, kezeidbe ajánlom lelkemet'. De még előbb, volt hogy lenézett a Szűzanyára, mikor nekünk adta úgy, édesanyául. Ahogy nekiadta az apostolnak, hogy: 'Íme, a te Fiad, íme a te anyád.' Ez a szava is volt. És amikor szomjazott és beteljesedett utolsó szava, amikor azt mondta 'Atyám kezébe ajánlom lelkemet' akkor fölfele nézett és az ajka akkor esett le.” A meghalt Krisztus arca továbbra is látható volt a kehelytakaró kendőn: „Nem volt vége, azt hiszem volt egy óra hosszás szentségimádás közösen, utána vitték a templomba. És még az úton ott végig köztünk vitték és benne volt az a szent, az a meghalt szent arc.”

„Az az Úrjézus a tabernákulum előtt, ahogy Krisztus királyként
ül ott a trónon, velünk imádkozik, az mindig velünk van...”

„Mikor eljön dicsőségben az emberfia,
s vele mind az angyalok, helyet foglal
dicsőséges trónján.” (Mt,23,31)

A köztünk járó Krisztuskirályhoz leginkább a tabernákulumi trónoló Jézus pantokrátor hasonlítható (8. melléklet). A két jelenés értelme és szimbolikája ugyanaz, ám míg a köztünk járó Krisztuskirály egyszer fedte fel szent arcát, addig a trónoló Jézus minden szentmise alkalmával jelen van: „Hát legutóbb például tegnap este (2005. február 25.) is voltam a templomban. Keresztútjárás volt, Jézus szenvedését imádkoztuk, énekeltük végig körbe ott, ahogy vannak a stációs állomások, képek, domborműs képek, végigjártuk. De nekem az a Krisztus király, az mindig látszik. Az már mikor én a templomba beérek, és amikor utoljára én ott térdet hajtok, jövök haza, az akkor is ott fogad, és ott marad. Mindig ott van. Már három év óta.”

A jelenés T. M. elmondása szerint élőként viselkedik, és fogadja a templomba érkező híveket: „A tabernákulum előtt az a Krisztus király, az amit ülve látok máskor, szinte így jön elébem [szét-tárja a karját] így fogad.” Trónja tehát a tabernákulum, ajtaja a jelenés vállának vonala; fölötte van arca, koronája, glóriája. A látóasszony szerint a látomás folyton imádkozik, mozgásban van, még a ruhája is vele együtt változik.

„Az Úrjézus a tabernákulum előtt, ahogy Krisztus királyként ül ott a trónon, velünk imádkozik, az mindig velünk van. Annyi mozdulása van neki, hogy ahogy a palást rajta van, és a köntöse, egész vékonyan látszik ki. Imádkoztunk, elmondtunk már két tized rózsafüzért; hármát, persze azon pihent meg a szemem. Mert az a leggyönyörűbb a templomban, az az élő Úrjézus jelenés ott, mert él! És akkor már látom is, széjjelélbb van csúszva a köntös. De nem az én szemem láttára, hanem az már úgy közbe, ahogy úgy velünk van és imádkozik.”

Van olyan alkalom, hogy fején virágkoszorú pompázik, őt szent sebének helyén pedig fehér rózsák nyílnak. A Krisztuskirály megjelensékor a tabernákulum gyönyörű ragyogásban úszik, különösen akkor, ha az oltár háta mögött felgyulladnak a fények. „És akkor látszik a legjobban, amikor az oltár háta megett kivilágítják, akkor erősen látszik. Mikor bejönnek szentmisére, a pap, ministránsok minden, fölgyúlnak a villanyok, akkor is látszik, csak akkor ragyogóbban látszik. Halványabban, de nagy ragyogásban. De akkor is ott van. Meg vannak gyönyörű fények, hát az meg mindig.”

A jelenésre jellemző, hogy csak bizonyos távolságból „adja magát”: „Egész közel mentem, ott már nem látszott. Nem megfogható az Úrjézus. Ilyen közlőrl nem látszik. Akkor csak az Oltáriszentség látszik meg, az Oltáriszentség-tartó.” Az asszony elmondása szerint mikor megvásárolta a templom oltárát ábrázoló képeslapot, ő azon is felfedezte a trónoló Krisztuskirály alakját.

A Jézus Pantokrátor ikonográfiájában jellemző parancsoló, uralkodói és ítélkező magatartásnak a jelenés esetében nyoma sincs. Itt a nyugodt szeretetet árasztó Megváltó alakja együttműködik híveivel.

„De volt, amikor a Szűz Mária volt az Úrjézus helyett egyszer.”

„Az én szeplőtelen Szívem lesz a te
menedéked, az Istenhez vezető utad.”
A Fatimai Szűzanya szavai Luciához

Az előző jelenéshez kapcsolódóan volt látható egy alkalommal a Szűzanya alakja, 2004-ben. Mária a rózsafüzér-imádságnak szentelt hónapban, októberben volt észlelhető. Helye a tabernákulumi Krisztuskirály trónja; ám míg a trónoló Jézusnak a „vállkiképzése” az oltárszekrény ajtaja, addig Mária légies alakja az ajtóban áll, és mint a gyermekeit váró édesanya fogadja az imádságra érkezőket (4. melléklet).

Mária csak addig volt észlelhető, míg T. M. el nem foglalta helyét a padsorokban. A jelenést királynőkhöz illő pompa és ragyogás övezte: „Fehér ruhába, arany palástba, így jött elém.” A látomások kegyes viselkedése a hasznosi Csépe Klára esetében jóval intenzívebb: Jézus például többször is megöleli, közvetlen kontaktusba kerül vele. A hasznosi asszony egy hasonló látomásában a Szűzanya karjait szétártva így szólt hozzá: „Jöjjetek hozzám, kik terhelve vagytok vagy fáradtak vagytok, én megenyhítelek titeket.”³²

„Ugyan drága jó Istenem, miért sírhat ez a Szűzanya?”

„Vajon meg fogják-e érteni az emberek ezeknek a könnyeknek
titokzatos beszédét? Ó, Mária könnyei! A Golgotán a részvét
könnyei voltak Jézus iránt és a világ bűnei miatt a szomorúság
könnyei. Sír-e még Jézus Titokzatos testén okozott újabb sebekért?”

XII. Piusz pápa rádióbeszéde 1957. okt. 17.

A Mária-jelenésekkel foglalkozó szakirodalom kedvelt témája a szobrok csodás megelevenedése. 1977 és 1989 között 63 Rosa Maria Mystica szobor és kép hullatott könnyeket, összesen 22 országban.³³ A leghíresebbek az Akita-i, Siracusa-i, Porto San Stefano-i és Maasmechelen-i könnyezések. Magyar példaként említhető Limbacher Gábor közlése egy K.-né nevű asszonyról, aki 13 éves volt, amikor a szeme láttára sírni kezdett egy Fatimai Szűzanya szobor, mely később rámosolygott.³⁴

T. M. egyik látomása a csongrádi Nagyboldogasszony-templomban található lourdes-i Mária szoborhoz kötődik. Arról a szoborról van szó, melyre a Szűzanyára néző Krisztusarc-jelenés irányul. Ez a Mária-jelenés viszonylag rendszeresen megmutatkozik a látóasszonynak: „De képzeld el, hogy sírt a Szűzanyának a szobra. Mert egy szobrász készítette, és hát nem a szobrot imádja az ember, mert az csak egy képlet, egy gyönyörű munka ott annak, aki azt a szobrot tudta készíteni. Nem az élő Szűzanya, és mégis sírni látom [...] Nem úgy sír, hogy folyik a könnye, hanem *fényes az arca*, meg az a gyötrés, amikor sír az ember, ilyet látni azon a szobron”

32 JÁDI – LIMBACHER 1986. 533.

33 ANTALÓCZY 2000. 57.

34 LIMBACHER 1998a. 161–162.

T. M. szerint a szobor nem elsősorban fia kínjai miatt szenved, hanem a jelen tragédiái és az emberiség erkölcsi állapota miatt: „De tudom hogy miért sír: borzasztó a világ és ő azt mind látja, tudja. Mert ő mindent lát a világon. Látja azt az Ázsiai földrengést,³⁵ azt a rengeteg halottat, és ami még bekövetkezik, és ő tudja előre.” A jelenés üzenetét T. M. a következőképpen értelmezte: „Olyan jött az agyamba, hogy ’ugyan drága jó Istenem, miért sírhat ez a Szűzanya?’ Oszt úgy magam, saját szavaimmal mondtam: ’Drága Szűzanyám, miért sírsz, mit tegyek én itt a földön és te meg ott az égbe?’ Hát tulajdonképpen tudom, hogy mit tegyek. Sokat imádkozzak a mai fiatalságért. Az ifjúságért.” Csépe Klára látóasszony vallomásában hasonló önfelajánlásnak lehetünk tanúi: „Láttam az Úrjézust szenvedve. Szégyenkövön ülni, töviskorona volt a fején. Arcán folyt le a vér. Én nagyon sajnáltam őt. Odamentem hozzá és azt mondtam neki: Édes Jézusom, engedd meg, hogy a lábad zsámolya legyek. [...] Kérdeztem, mit tehetek, hogy javuljanak meg az emberek?”³⁶

Az asszony nem élt át *compassiot* (együttszenvedés), mint ahogy egyik jelenés esetében sem, csupán sajnálatot és együttérzést élt át. A látomás csak közelről volt észlelhető: „Ahogy imádkoztunk, de bizonyos távlatból, közelebből látom a sírását.”

Amikor T. M. évekkorábban az unokáit elvitte a búcsúi körmenetre, másként látta a szobrot, mint eddig: „Mikor a kisonokámat még a nyalábomba vettem, vittem a Szűzanya körmenetibe, akkor meg mosolyogva láttam a Szűzanyát. Mind a két onokám mikor még kicsik voltak, akkor még a karomon vittem őket, ha áldozni mentem is, vittem. Körmenetbe nem tudtak úgy menni, mert még kicsik voltak még, akkor is vittem.” Egyéb szobrok megelevenedéséről az asszony nem számolt be. Limbacher Gábor tanulmányában említ egy hasonló esetet, példaként hozva a búcsújáró helyen észlelt, ikonikus vizuális és tárgyi jelenésfajtára: „...hát vót részem, mert vót ugye, mikor Csatkán vótunk is, akkor a csatkai Szűzanya is, mikor ránéztem, azt ugye lehunyta a szemit, kinyitotta a szemit. Azt a nagy szempilláját mikor felnyitotta, azt akkor úgy olyan nagyon gyönyörűen mosolygott, meg az a jószág jött az arcára.”³⁷

„A Kisjézus kis Jézusnak is meg tud még most is jelenni,
az anyja ölében, az anyját boldogítva”

„A Szűzanya nemcsak mennyei fényben tündöklő
Boldogasszony, hanem nagy pártfogónk is,
aki ezer éven át csodálatosan oltalmazta népünket.”
Márton Áron püspök

A „Nagyasszonyunk, hazánk reménye” nevet viselő többalakos jelenés a tabernákulum nyitott ajtajában volt látható 2005 szeptember 2.-án egy órás szentségimádás alkalmával. (10. melléklet) A kompozíció három fő részre tagolódik: Hátról, középen a Madonna alakja a kis Jézussal, bal oldalt egy imádkozó pap, jobb oldalon a torinói lepel.

³⁵ Az adatközlő itt a 2005-ben, Ázsiában pusztító Cunamira utal.

³⁶ JÁDI – LIMBACHER 1986. 534.

³⁷ LIMBACHER 1998. 205.

A Szűzanya hófehér ruhában, arany palástban, fején aranybarna koronával trónol a tabernákulum ajtajában, baljában a kis Jézussal. A gyermek Jézus jobb kezével megáldja a Szentostyát, baljában az országhalmát tartja. A jelenés a *Patrona Hungariae* ábrázoláshoz és eszméhez is köthető. Bár a látóasszony búzakalászokat rajzolt az ajtó belsejébe, valójában hímzett szőlőindák kanyarognak rajta. A látomás jelentését így magyarázta T. M.: „Azt mutatja, hogy a Szűzanyának köszönhetjük, hogy fogadta a Megváltót. Szülte, fölnevelte, nekünk. Csupa fény volt az ostya környéke itt, a Kisjézusnak benne a keze ahogy áldotta, mert mindig minden szentmisében megáldja az ostyát, és akkor benne van. Hiába gyártják azt az ostyagyárba, akkor még nincs benne az Úrjézus, de mikor a papok imádkoznak, meg oltárra viszik, ott megáldja Jézus, benne van a szent teste, vére.”

A bal oldalt álló, fehér ruhát viselő pap reverendáján a csík világos kék színű (mint az ott lévő ostyatakaró hímzett mintája), haja őszes. Az idős, ősz pap vagy pápa figura jelenléte a kompozícióban így magyarázható: „Mert ez így folyamatba jön, az Úrjézust ők tudják átváltoztatni, az ostyát, ők tanulják ezt egyetemi szinten. *Ez az átváltozásról szól*, és arról hogy Jézus megáldja az ostyát.” A kehelytakaró kendőn is az eucharisztia jelképe látható.

Jobb oldalon látható a kisded Jézus alatt a halotti lepleként számon tartott torinói lepel: „Ez azt jelenti, hogy a Kisjézus „kis Jézusnak” is meg tud még most is jelenni, az anyja ölében az anyját boldogítva, de ő már ezt megjárta, hogy meghalt értünk a kereszten. Egyszerre volt jelen. Én is csodálkoztam rajta, hogy ez hogy, de felismertem hogy torinói lepel. Azonnal nem tudom hogy mit is akar az Úrjézus kifejezni, *de mikor imádkozok folyamatosan, már belém vési, hogy mit is ábrázol*, mit akar ezzel kifejezni, mit juttat nekem a hitbe. Tudatlanul soha nem hagyott még.”

A látomás fején lévő kereszt világosan kivehető a kehelytakaró, és a helyén eredetileg fiókáit etető madár figurája látható. A jelenés mélyén húzódó összekötő kapocs az eucharisztia misztériuma. A látomás bár nem az ostyatakarón vagy az ostyában volt látható, mégis annak szentségét erősíti, akárcsak az összes Krisztusarc, mely a szentostyában mutatkozott meg.

„És a Szűzanya azt mondta, hogy írjam meg, ott adta tudtomra...”

„Ha meg nem tértek, elvesztek mindnyájan”
(Lk 13,3)

Limbacher Gábor adatközlőjét, G. E. asszonyt Szűz Mária arra kérte, hogy sokat imádkozzon: „Szűzanya panaszkodik, hogy nincs, aki imádkozzon a népekér. Hogy azér kárhoznak el sokan. Mer nincs, aki imádkozzon értük.”³⁸ A sugallatok T. M. esetében igen hasonlóak, bár a csongrádi látóasszony nem hallja a Szűzanya szavait: „Nem hallom a hangját, de úgy az ember tudatába férkőzve tudtomra adta azt, hogy az önéletrajzomat is írjam meg. Kicsi gyerekkorom óta, ahogy engem beleneveltek a hitbe. Csak úgy ad tudtomra valamit, hogy úgy belém vésődik az ima közbe. Nem beszél hozzám, csak úgy belém, a tudomba hat az ima közben. Egy-két szót az Úrjézus is ad ima közbe. És én abból tudok következtetni, hogy mit akar.”

38 LIMBACHER 1998. 168.

Hasonló tapasztalatokról számol be Lovász Irén adatközlője, M. E., aki a kapott sugallatokat automatikus írással rögzít, ezeket szent szöveggént kezeli. E meghatározásában ezeket az üzeneteket „Az elme hallja, nem a fül.”³⁹

A Római Katolikus Egyház álláspontja szerint a kinyilatkoztatás az utolsó apostol halálával végképp lezárult, így semmilyen formában nem várható a Szentírás utólagos kiegészítése. A látók által közvetített üzenetek legfeljebb a Biblia szövegét hivatottak aktualizálni, és a mindenkori jelen veszélyeire figyelmeztetnek. „Ösztönzést jelentenek a szív és az akarat számára, hogy az örökölt hitletéteményt új erővel alkalmazzák a sajátos korhelyzetre.”⁴⁰

Jézus és Mária közös sugallatára az asszony több alkalommal is írt az Oktatásügyi Minisztériumnak, hogy tegyék kötelezővé a hitoktatást az iskolákban: „Írtam az ifjúság érdekében az oktatásügybe, írtam, hogy miért nem tanítják minden iskolában a hittant. Borzasztóan fontos volna. És a Szűzanya azt mondta, hogy írjam meg. Ott adta tudtomra.”

„Van mikor a Sátán is ám ellenkezik...”

„A keresztény embernek igenis hinnie kell
a gonosz létezésében, és küzdenie kell ellene.”

G.K Chesterton

A csongrádi asszony látomásai ellenállásra készítetik a hatalmak másik pólusát, a Sátánt. A Sátán sosem látható, hanem (akárcsak a sugallatok esetében) beleférközik a gondolatokba és megpróbálja manipulálni a cselekedeteket. A gonosz jelenléte T. M. számára elsősorban testi rosszulletben nyilvánul meg: „Úgy ellenkezik a Sátán, hogy például érzem magam. Nem találok helyem, úgy akarok valamit csinálni délelőtt, de bírnám is én azt, de valami nem is engedi, rám nehezkedik, ráül az emberre. És akkor... hát hogy meneküljek, bemenekülök akkor ide a szobába, imádkozok, és már mikor a második tized rózsafüzéznél vagyok, akkor már elhagyott. Érzem, hogy újra az a régi vagyok, hogy tudok imádkozni repesve meg minden. Szóval nagyon erős a gonosz lélek, nagyon.”

Az egyház tanítása szerint a rózsafüzér a leghatásosabb fegyver a Sátán ellen. „Ebben Mária szerepe nagyon fontos, hiszen Ő küzdhet meg a Sátánnal az emberiségért. A medjugorjei látók szerint a Sátán változatos formában mindig és mindenütt jelen van, s csak az embereken múlik, hogy mindezt felismerik-e. Üzeneteiben azonban Mária tanácsokat is ad a kísértések felismerésére, elkerülésére.”⁴¹ Abban az időben, mikor a látóasszony sugallatokat kapott Máriától, hogy írjon levelet az Oktatásügyi Minisztériumnak, a Sátán is közbe akart avatkozni: „Azt küldte, hogy ne foglalkozzak az üggyel, mert ha olyan sokan megtérnek és mennek, nem fogok én olyan kényelmesen a templomba járni, mint most [...] És akkor, mikor már egy órahosszat imádkozok, hát akkor már szinte fölemeli az embert az az imádság. Elveszi ebből a földi rabság életből. Szinte repesek ima közbe. És az olyan boldogságot ad, hogy sugárzik az a templomban. De csak

39 LOVÁSZ 1998. 156.

40 BEINERT 2004. 455.

41 BARNÁ 2000. 62.

a templomban! Itthon is boldogan imádkozom, van amikor egy órahosszát is imádkozok, mert nagyon szeretek imádkozni.”

„Nem lehet ott se síkítani, se senkivel mondani.”

T. M. házában, a nappaliban egy üvegezett szekrényben vannak kirakva szentképek közé az általa készített Krisztusarc-rajzok. A szobába lépőknek önkéntelenül is arra siklik a tekintete. A család hozzáállásával kapcsolatban a látóasszony így nyilatkozik: „Nem szólnak rá semmit, hát itt van, kirakom, meg az unokák is látják, nem beszédtéma különben, mert az iskolában nem tanítják a hitet. Hát én úgy elmondom, ha kérdeznak róla. Akkor úgy előfordul, amikor itt nyaralnak vagy ilyesmi.”

A szűk család semleges-megértő pozíciót felvéve tudomást vesz a nagymama látomásairól, de komolyabb érdeklődést nem mutatnak iránta, különös jelentőséget nem tulajdonítanak neki. Az asszony így vall saját férjéről: „Az nem tud mit hozzá szólni. Őneki kevesebb a hittudomány, kevesebbet szerzett magának. Ezelőtt olyan szépen mentünk együtt a templomba, most meg nem akar menni, *ötet fogja a sátán*. Én annak tudom be. Mert azelőtt nem volt ilyen. De akkor is szeretem, mert életem párja. Ha én mondom neki, hogy én miért szeretek templomba elmenni, borzasztóan szeretek ott imádkozni meg minden, hogy látom az Úrjézust...erre nem szól semmit. Valamikor hívom ötet is, szinte lefogja a sátán. Olyan erős a sátán.”

A közvetlen családtagokon kívül két idősebb barátnő tud a jelenésekről, de ők „erős hitesek” révén, másképpen viszonyulnak a látomásokhoz: „Hát ide eljött hozzám az Erzsike, és beszélgettünk, és ez így ki volt rakva, téve ez az Úrjézus, és mutattam neki. Mondom Erzsike, megmutatom már, hogy ezt látom a templomba. És úgy lelkesedett rajta. Örült neki, adtam is neki kettőt. És azt mondja nekem – gondolom ő is igyekezett hogy majd hátha látja – de ő azt mondja, ő nem látja, ő semmit nem lát. És mellettem ül. Pedig mondom neki, hogy ez olyan gyönyörű, hogy nem tudom lerajzolni. Azt mondta, hát azt nem is szabad lerajzolni. [...] Mártikán láttam, hogy a Szűz Máriát nagyon szereti. Láttam hogy hunyja a szemét, belemélyül az imádságba. És mondtam neki, hogy látom hogy nagyon Szűzanya szerető, mondom van-e kedve jönni közénk rózsafüzért vezetni, imádkozni? Azonnal jött. Hát és mondom, hadd lepjem már meg névnapja alkalmával, készítettem borítékba ezt a képet, a köztünk járót, meg a velünk lakó ostyását. Mondom viszek neki borítékba, és adok neki ajándékba. A templomba nem akartam odaadni, mert föltűnő az, hogy mit adok én neki fehér borítékba. Hát és akkor a kántorembert helyettesítette, bent volt a sekrestyében, ott adtam neki oda. És amikor kiveszi a borítékból, nézi, ezt a képet a hátulját nézi, aszongya: jaj de szép virágok! [T. M. legtöbbször virágos képeslap hátuljára szokta rajzolni a Krisztusarc jelenéseket] De mondom, fordítsd meg. Mikor megfordítja, elmagyarázom neki, hogy az mi...hát az elsírta magát. Annyira belemélyült, hogy milyen gyönyörűt láttam én. És ő még ilyet nem látott. Tehát ő se lássa.”

Az akkori plébános úrnak a 2000-es évek elején szintén mesélt a jelenésekről, aki óvatosságra intette, nehogy gúnyt űzenek az asszonyból. Az atyával valójában arról is félt, hogy ha a látomásoknak híre megy, kíváncsiskodók és csodavárók özönljenek a városba.

Összegzés a térről

A vallási élmények elsődleges színtere a szakrális, *megszentelt tér*, ahol mindenben ott rejlik a csoda ígérete. Elég magára a Oltáriszentsége gondolni, melyre az egész tudatos művészi architektúra irányul. A szent térnek a csodákban rejlik valódi értelme: „A szent tér élménye teszi lehetővé a világalapítást. Ahol a szentség megnyilatkozik a térben, ott tárul fel a valóságos, ott jut létezéshez a világ. A szentség betörése nem csak szilárd pontot vetít a profán tér meghatározhatatlanságába, hanem központot teremt a káoszban, egyúttal áttöri a szinteket is, ezáltal kapcsolatot teremtve a kozmikus síkok (föld és ég) között, lehetővé téve az ontológiai átmenetet az egyik létezési módból a másikba.”⁴²

T. M. számára a templombelső – a szentség ereje és megjelenése szempontjából – három részre tagolható. A fő és oldalhajók, a padsorok és mellékoltárok alkotják az első részt. Itt helyezkednek el és imádkoznak a hívők (a látóasszony is), ez tölti ki a templom legnagyobb részét. Ettől elkülönül, és központi helyet foglal el a főoltár. A Krisztusarc-jelenések többnyire a templomnak ezen a részén, ezen belül is a „harmadik szinten” jelentkeztek: a tabernákulum ajtajában, a monst-ranciában és a kehelytakaró kendőn. Itt jelentek meg a jelenések által hitelesített szent pontok. A jelenések mintegy megeősítik ezen tárgyak szentségét: a kehelyostya Krisztus testének jelképe. Ez a rejtett értelem a látóasszony számára a jelenések által is feltárul.

„A jelenés, az meg mindennek a krémje.
Mindennek a teteje, a koronája az életembe”

A látomások a közösségért érzett erkölcsi felelősségére figyelmeztetik T. M.-et. Arra ösztönzik például, hogy emelje fel szavát az iskolai hitoktatás kötelező bevezetése érdekében. A Szűzanya szobor sírását is annak tulajdonítja, hogy a világ „egyre inkább a sátán uralma alá kerül”, ezért minden követ megmozgat, hogy „hitesebb” legyen a világ.

A látomásokat önállóan értelmezi. Ennek első szintjét ki sem fejtí, annyira kézenfekvő számára: Jézus és Mária jelenvalósága a hívő emberek, a világ életében. Sőt: beavatkozásuk a mindennapi életbe. Ő maga is Mária közbejárásának tulajdonítja, hogy súlyos betegségéből legalább annyira felgyógyult, hogy a templombe elsetálhat. Jézus és Mária jelen van mindennapjaiban. Rövid értelmezéseiből azt látjuk, hogy vagy egy hitigazságnak, vagy a keresztyén tanítás egy-egy elemének megerősítését véli kiolvasni látomásaiból. A képet tehát azonnal szöveggé, tanítássá, erkölcsi parancssá formálja. A látomások így természetesen vallásos életére is kihatással voltak. Kérdésekre, hogy ez miben változott meg az elmúlt évek alatt, így válaszolt:

„A jelenés, az meg mindennek a krémje. Mindennek a teteje, a koronája az életembe. Mert rényleg voltam olyan beteg is, hogy öt altatásos műtéten estem át '81 óta. És mán az ötödiknek mikor nekimentem, mán akkor a Szűzanyának azt mondtam imádságomba, hogy Szűzanyám, ha azt akarod, hogy még jöjjenek imádkozni, mert nagyon szeretek templomba járni, akkor gyógyítsál meg. Csak hogy legalább a templomig el tudjak menni. És a Szűzanya meggyógyított. Azóta is csak a templomig tudok elgyalogolni. Az Úrjézustól megkaptam a lendületet, hogy érdemes harcolni.”

42 ELIADE 1987. 57.

IRODALOM

ANDRÁS Imre

- 2001 A segítő Mária népe vagyunk. In. BARNA Gábor szerk.: *Boldogasszony*. Néprajzi Tanszék, Szeged, 15–18.

ANTALÓCZY Lajos

- 2000 *Jelenések, üzenetek és a jövő (A jelentősebb magánkinyilatkoztatások és üzenetük szintézise 1830-tól napjainkig)*. Eger.

BARNA Gábor

- 1998 Egyéniségkutatás a vallási néprajzban. In: BARNA Gábor szerk. *Szentemberek*. Néprajz Tanszék, Szeged, 26–36.
2000 A Mária-jelenések és üzenetek apokaliptikus vonatkozásai. In. MOJZES Imre szerk.: *Tanulmányok a dátumváltásról és az ezredfordulóról*. Budapest, 45–64.

BEINERT, Wolfgang

- 2004 *A katolikus dogmatika lexikona*. Vigilia kiadó, Budapest.

CZÖVEK Judit

- 1993 Szentasszonyok és szentemberek a magyar néphagyományban. In. L. IMRE Mária szerk.: *Népi vallásosság a kárpát-medencében III*. Baranya Megyei Múzeumok Igazgatósága, Pécs, 106–111.

ELIADE, Mircea

- 1987 *A szent és a profán*. Európa kiadó, Budapest.

GACSÁLYI Gábor

- 1985 A látomások szerepe a mai gyülekezeti életben. In. DANKÓ Imre – KÜLLÖS Imola szerk.: *Vallási néprajz 1*. Debreceni Református Kollégium, Budapest, 260–272.

HARSÁNYI István

- 1985 Adalékok látomásirodalmunk történetéhez. In. DANKÓ Imre – KÜLLÖS Imola szerk.: *Vallási néprajz 2*. Debreceni Református Kollégium, Budapest, 190–217.

HETÉNY János

- 2001 Népi Mária-tiszteletünk teológus szemmel. In. BARNA Gábor szerk.: *Boldogasszony*. Néprajz Tanszék, Szeged, 28–40.

KÜLLÖS Imola

- 1998 Egy XX. századi parasztproféta látomásai és hatásuk a Kárpátalján. In: PÓCS Éva szerk.: *Eksztázis, álom, látomás*. Balassi kiadó, Budapest, 131–146.

JÁDI Ferenc – TÜSKÉS Gábor

- 1986 A népi vallásosság pszichopatológiája. (Egy hasznosi parasztasszony látomásai) In. TÜSKÉS Gábor szerk.: „Mert ezt Isten hagyta...” *Tanulmányok a népi vallásosság köréből*. Magvető könyvkiadó, Budapest, 516–556.

LIMBACHER Gábor

- 1998a Magyarországnak egy külön védőszentje –Szurdokpüspököiből. In. BARNA Gábor szerk.: *Szentemberek*. Néprajz Tanszék, Szeged, 160–187.
1998b A népi unio mystica. In. PÓCS Éva szerk.: *Eksztázis, álom, látomás*. Balassi kiadó, Budapest, 191–212.

LOVÁSZ Irén

- 1998 „Az elme hallja, nem a fül” Egy asszony látomásainak antropológiai megközelítése. In. PÓCS Éva szerk.: *Eksztázis, álom, látomás*. Balassi kiadó, Budapest, 156–173.

NAGYMIHÁLYI Géza

- 2003 *Krisztus-ikonok szóban és színben*. JEL kiadó, Budapest.

NEMESHEGYI Péter

- 1975 *Az eukarisztia*. Róma.

O. NAGY Gábor szerk.

- 1978 *Magyar Értelmező Kéziszótár*. Akadémia kiadó, Budapest.

POLNER Zoltán

- 2001 A népi imádságok Szűz Máriája a Dél-Alföldön. In. BARNÁ Gábor szerk.: *Boldogasszony*. Néprajz Tanszék, Szeged, 200–217.

POZSONY Ferenc

- 1998 Látomások a moldvai csángó falvakban. In. PÓCS Éva szerk.: *Eksztázis, álom, látomás*. Balassi kiadó, Budapest, 72–80.

PÓCS Éva szerk.:

- 1998a *Eksztázis, álom, látomás*. Balassi kiadó, Budapest.
1998b Transz és látomás Európa népi kultúráiban. In. PÓCS Éva szerk.: *Eksztázis, álom, látomás*. Balassi kiadó, Budapest, 15–55.

PUSZTAI Bertalan

- 1999 Újra a kereszten. *Tiszatáj* 1999/8. 64–68

RAHNER, K. – VORGRIMLER, H.

- 1980 *Teológiai késszótár*. Budapest.

SÁNDOR Ildikó

- 1998 Próféta és hívei Nagydobronyban (1938–1950) In. PÓCS Éva szerk.: *Eksztázis, álom, látomás*. Balassi kiadó, Budapest, 147–155.

SCHEFFCZYK, Leo – ZIEGENAUS, Anton

- 2004 *Mária az üdvörtörténetben*. Szent István Társulat, Budapest.

SZACSVAY Éva

- 1998 Mária-látomás Mezőkövesden. In. PÓCS Éva szerk.: *Eksztázis, álom, látomás*. Balassi kiadó, Budapest, 132–130.

TÖRÖK József

- 2001 Mária az Egyház tanításának folyamában. In. BARNÁ Gábor szerk.: *Boldogasszony*. Néprajz Tanszék, Szeged, 19–27.

INTERNETES FORRÁSOK

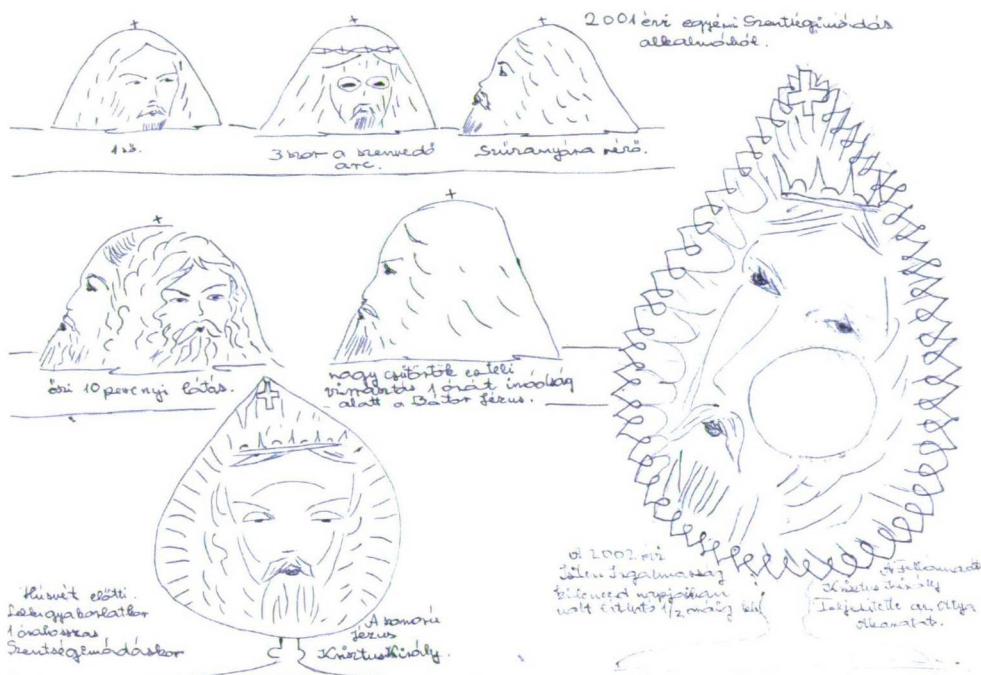
BEINERT, Wolfgang

- 1997 *Teológiai tudnivalók a Mária-jelenésekről*.
<http://ourworld.compuserve.com/homepages/merleg/202ta1.htm>

MOLNÁR Gyula

- 2006 *Szűz Mária a történelemben*.
<http://mek.oszk.hu/03600/03635/>

„És a takarón megjelent az Úrjézus arca...”

1. Első sor: első látomás; szenvedő Jézus; a lourdes-i Szűzanya szobrára néző Jézus. Második sor: prófétára néző arc; bátor Jézus. Harmadik sor: szomorú Jézus király. Jobb oldalon: Feltámadt Krisztus Király. T. M. rajza, 2001-2002.

2. A lourdes-i Mária szobra a csongrádi Nagyboldogasszony-templomban. Fotó: Gyöngyössy Orsolya, 2018.

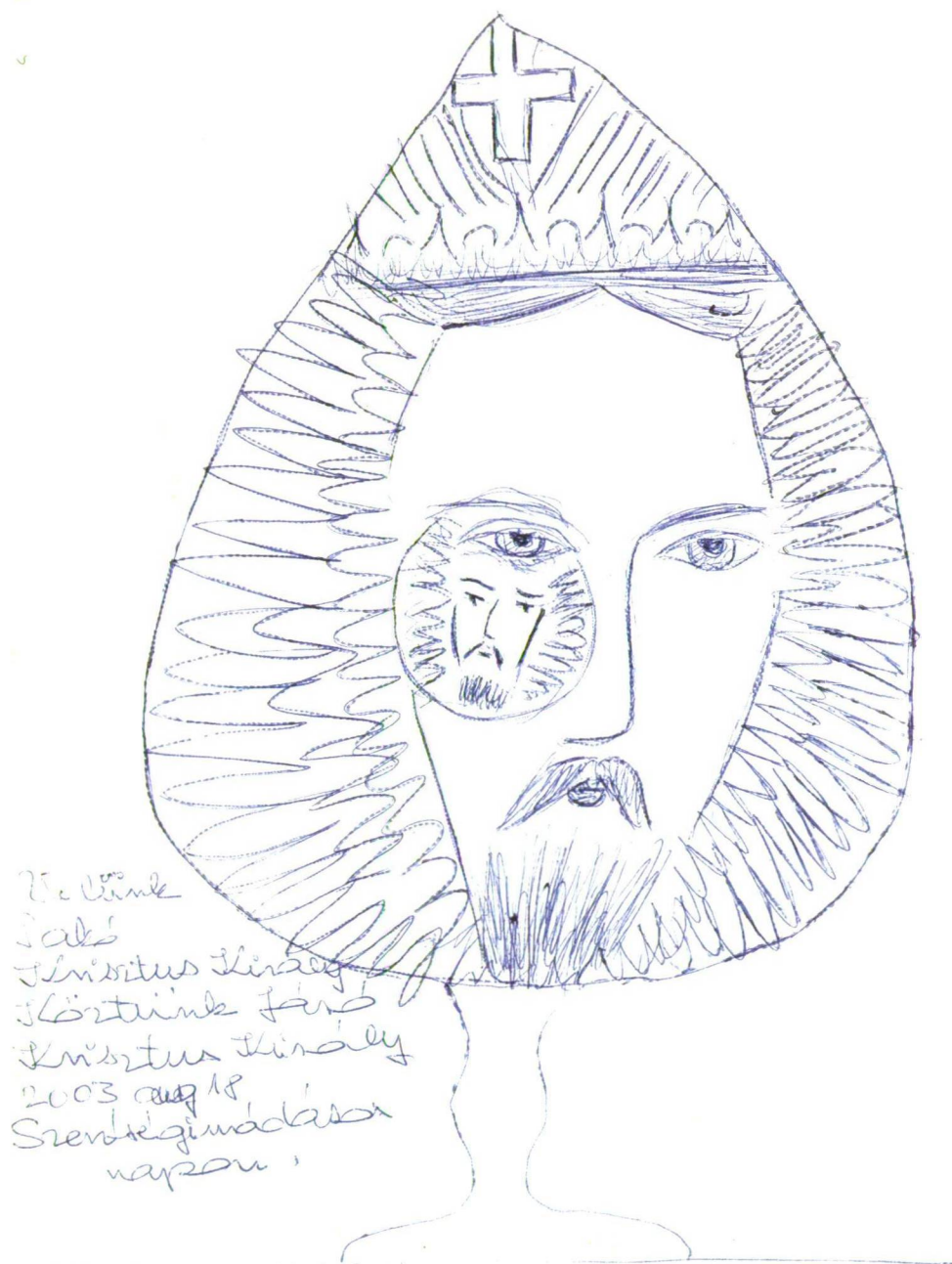
3. Monstrancia a csongrádi Nagyboldogasszony-templomban. Fotó: Takács Gábor, 2018.

A Szűz Mária fogadja kivetítéssel a nőszáfiakat imádkozókat, 2004. december

4. Szűz Mária fogadja a templomban imádkozókat. T. M. festménye, 2004.

Úrunk
Jézus
Krisztus király
Köztünk járó
Krisztus király
2003. aug. 18.
Szentegyházban
napon

5. Köztünk járó Krisztus király. T. M. rajza, 2003.

Kereszten haldokló
Jézus Krisztusom
2003. jún. 15.
Szentegyházban
napom.

6. Kereszten haldokló Jézus. T. M. festménye, 2003.

7. A főoltáron lévő tabernákulum. Fotó: Gyöngyössy Orsolya, 2006.

8. A tabernákulum aljaja előtt trónoló Krisztus Király. T. M. rajza, 2003.

9. A tabernákulum nyitott ajtaja. Fotó: Gyöngyössy Orsolya, 2006.

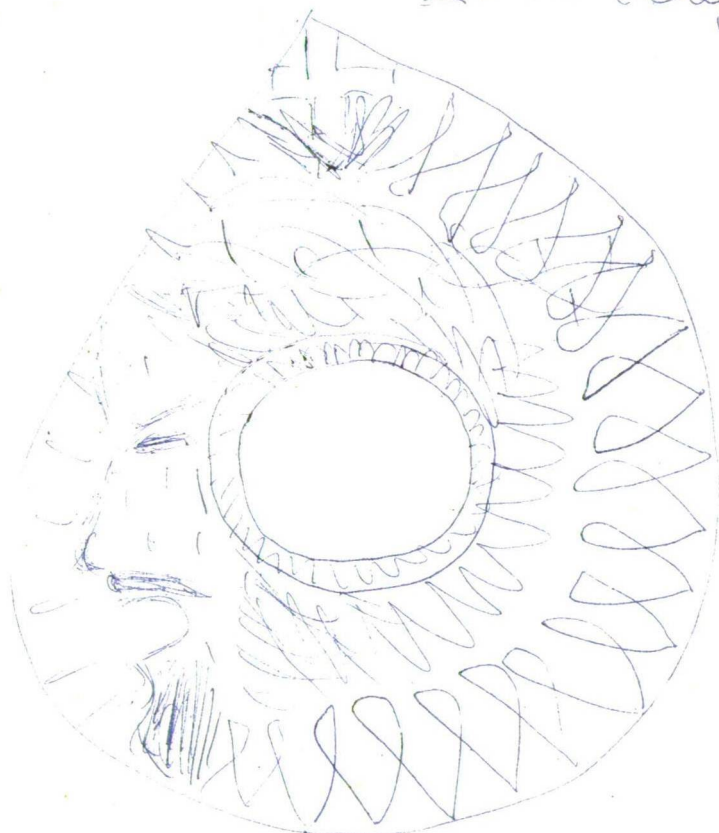

2005-ös Eucharisztia év napja. Nyitott tabernákulum
ajtó. Egyházunk Szent Anyja. Nagymamánk
szavainak reménye.

Gyertyafény mellett Szentlégiadás látnivalóval. Imádkozva.

10. Nagymamánk, hazánk reménye. T. M. rajza, 2005.

2006 Nagyliszt

2006
márc 22
Jézus Krisztus
Szenvedése.

11. Jézus Krisztus szenvedése. T. M. rajza, 2006.

Kristus királyunk Jézusunk
 2005 márc 25 Nagypéntek esti Szent Sírban pihenő Szent Arca.
 (Egyéni Szentegyházakban
 (Járgalattal takarva.)

12. Szent sírban pihenő Jézus. T. M. rajza, 2005.